

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Голова Приймальної комісії,
Голова комісії з реорганізації НАУ,
в.о. ректора

_____ **Ксенія СЕМЕНОВА**

«15» 04 _____ 2024 року.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ДО АСПРАНТУРИ
зі спеціальності 051 Економіка
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
(третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти)
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Освітньо-наукова програма «Економіка»

Київ – 2024

ПЕРЕДМОВА

Програма вступного іспиту за спеціальністю «Економіка» відображає сучасні економічні процеси та явища, що притаманні формуванню міжнародної, національної, регіональної, секторальної економіки та економіки підприємства.

Завдання фахового випробування укладено з метою виявлення компетентностей, якими володіє кандидат до вступу до аспірантури для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) зі спеціальності 051 - Економіка

В основу програми покладені наступні теми:

1. Стратегія підприємства та комунікації
2. Антикризова діяльність підприємства
3. Інноваційне забезпечення функціонування підприємства
4. Економіка праці
5. Адаптивна економіка.
6. Макроекономіка.

Розробники програми

д.е.н., проф.,
завідувач кафедри
економіки повітряного транспорту

Олена АРЕФ'ЄВА

д.е.н., проф.,
професор кафедри
економіки повітряного транспорту

Саміра ПЛЕЦЬКА

Програму вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 051 Економіка для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки повітряного транспорту ФЕБА НАУ, протокол № 1 від 08.01.2024 р.

Завідувач кафедри

Олена АРЕФ'ЄВА

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Тема. 1. Стратегія підприємства та комунікації

Стратегія підприємства: поняття, еволюція концепції. Сутність стратегії підприємства та стратегічного плану. Поняття "стратегії". Множинність аспектів вживання категорії "стратегія". Визначення стратегії підприємства різними авторами. Фактори, що найбільш суттєво впливають на зміст стратегії підприємства. Особливості стратегії, що відрізняють її від поточного планування та управління. Стратегічний план як інструмент реалізації стратегії підприємства. Структура стратегічного плану.

Процес розробки стратегії підприємства. Основні підходи до формування стратегій. Фактори, які треба враховувати при визначенні стратегії для забезпечення її ефективності. Етапи розробки стратегії.

Місія та цілі підприємства. Визначення місії підприємства. Суть та значення місії для підприємства. Бачення та філософія функціонування підприємства. Інформація, що міститься в офіційному викладенні місії. Правила вибору місії підприємства. Класифікація та ранжування цілей підприємства. Поняття цілей. Стратегічні, довгострокові та короткострокові цілі. Критерії ефективності цілей. "Дерево цілей" підприємства. Поняття "дерева цілей" і принципи його побудови. Вимоги до "дерева цілей".

Оцінювання зовнішнього середовища підприємства. Сутність стратегічного аналізу. Мета і напрями стратегічного аналізу. Етапи стратегічного аналізу з позиції виявлення критичних точок середовища. Сутність та основні характеристики середовища підприємства (зовнішнє середовище прямого та побічного впливу, внутрішнє середовище). Методи формування інформаційної бази щодо критичних точок середовища (сканування, моніторинг, прогнозування).

Зовнішнє середовища підприємства побічного (непрямого) впливу. Фактори зовнішнього середовища побічного впливу: політичні, економічні, соціальні, правові та ін. Оцінка оточення підприємства за допомогою різних інструментів (PEST-аналіз, SLEPT-аналіз, матриця ризиків).

Оцінювання зовнішнього середовища прямого впливу. Модель "галузевої конкуренції" М. Портера. Бар'єри входу та виходу. Характеристика основних елементів прямого впливу на підприємство: інтенсивність конкуренції в галузі, потенційні конкуренти, конкурентна сила постачальників та споживачів, товари-субститути. Стратегічні групи конкурентів.

Аналіз внутрішнього середовища підприємства. Потенціал підприємства, методичні підходи до його оцінки. Системний підхід до аналізу внутрішнього середовища. Стратегічний потенціал підприємства.

Управлінський потенціал, його значення. Організаційна культура підприємства, її роль у процесі розробки та реалізації стратегічних рішень.

Визначення конкурентоспроможності підприємства. Сутність категорії "конкурентоспроможність". Конкурентні переваги підприємства (зовнішні та внутрішні, низького та вищого порядку). Конкурентоспроможність підприємства і продукції. Відмінності даних понять. Аналіз конкурентних переваг продукції підприємства з позиції забезпечення споживчої цінності товару. Матриця конкурентного профілю.

SWOT-аналіз. Основні етапи застосування SWOT-аналізу. Загальні характеристики сильних та слабких сторін підприємства. Загальні зовнішні можливості та загрози, що використовуються в SWOT-аналізі. Форми проведення SWOT-аналізу.

Стратегії бізнесу. "Стратегічний набір" підприємства, його складові. Стратегічний набір як система стратегій різного типу. Вимоги до стратегічного набору. Обґрунтований стратегічний набір підприємства. Розробка стратегічного набору підприємства. Ієрархія стратегій.

Види диверсифікації. Диверсифікація у споріднені галузі. Стратегічна відповідність (ринкова, виробнича, управлінська відповідність). Сутність корпоративної стратегії, її особливості. Сутність корпоративної стратегії. Відмінності корпоративної стратегії від стратегії монопродуктового підприємства. Види управлінської діяльності на рівні корпорації. Основні стратегії диверсифікованого підприємства: стратегії згортання і ліквідації; стратегії реструктурування, відновлення та економії; стратегії багатонаціональної диверсифікації, комбіновані стратегії.

Матричні методи формування корпоративної стратегії підприємства. Матриця Бостонської консультативної групи. Основні недоліки матриці БКГ та обмеження, які необхідно враховувати при використанні цієї моделі.

Система функціональних стратегій та її місце у стратегічному наборі підприємства. Зв'язок функціональних стратегій із загальною стратегією підприємства. Взаємовідповідність цілей і функціональних стратегій. Взаємозв'язок основних функціональних стратегій розвитку підприємства.

Стратегічні аспекти у функціональних сферах діяльності підприємства. Особливості розробки та забезпечення функціональних стратегій. "Стратегічний набір" функціональної стратегії. Ресурсні та продуктові стратегії функціонального розвитку підприємств та їх особливості у централізованих та децентралізованих організаційних структурах.

Тема 2. Антикризова діяльність підприємства

Криза і її роль в соціально-економічних процесах. Механізм розробки і реалізації антикризової стратегії. Поняття кризи в соціально-економічному

розвитку. Теорії криз та кризових процесів. Типологія кризових процесів. Причини виникнення кризи та форми її проявлення. Прояви кризи на мікро і макрорівні. Теоретичні і методологічні основи визначення кризових процесів на підприємстві. Кризове явище → кризова ситуація → передкризовий стан → кризовий стан → криза. Життєвий цикл організацій, фази розвитку та взаємозв'язок з кризовими процесами. Зовнішні і внутрішні чинники виникнення кризи на підприємстві. Вплив дисгармонізації економіки на розгортання кризових процесів.

Економіка війни та повоєнний економічний розвиток України: проблеми, пріоритети, завдання. Антикризові механізми фінансової стабілізації. Оперативні механізми усунення неплатоспроможності підприємства. Тактичні механізми відновлення фінансової стійкості. Стратегічні механізми забезпечення фінансової стабілізації. Роль стратегії в антикризовій діяльності. Види антикризових стратегій. Особливості розробки стратегій на авіаційних підприємствах. Порядок і зміст етапів розробки антикризової стратегії на підприємстві. Чинники, що визначають вибір стратегії подолання кризи.

Організація реалізації вибраної стратегії. Функціональні антикризові стратегії. Особливості формування і реалізації стратегій антикризової діяльності. Напрями антикризової виробничої стратегії.

Особливості розробки стратегії при гармонізації економічних процесів в економіці під впливом євроінтеграції. Оцінка ефективності стратегічних і тактичних рішень при змінах антикризової діяльності на авіапідприємствах в процесів економічних перетворень під впливом євроінтеграції.

Правове забезпечення антикризового регулювання та антикризової діяльності в Україні та за кордоном. Особливості правового забезпечення антикризового регулювання діяльності в Україні у період післявоєнного стану. Розробка програми санації підприємства (організації). Джерела фінансування антикризових заходів. Реструктуризація заборгованості. Санація кадрового потенціалу. Реорганізація. Злиття і поглинання. Класифікація основних типів злиття і поглинань. Історичні аспекти злиття підприємств, основні мотиви. Аналіз ефективності злиття і поглинань. Специфічні особливості країн щодо проведення злиття та поглинання. Види банкрутства. Судові процедури банкрутства.

Права і обов'язки тимчасового керівника. Фінансове оздоровлення. Права і обов'язки адміністративного керівника. Особливості банкрутства підприємств. Міжнародний опит банкрутства і санації підприємств. Особливості діяльності персоналом в умовах кризи. Принципи діяльності персоналом(загальні, специфічні, приватні). Кадрова політика і її нові цінності в період кризи. Принципи формування команди антикризового діяльності. Основні функції антикризового менеджера. Психолого-

управлінська концепція кризових керуючих. Механізми конфліктології в антикризовій діяльності. Класифікація конфліктів, причини їх виникнення. Діяльність конфліктами. Методи запобігання і вирішення конфліктів. Роль організаційної культури в антикризовій діяльності в умовах євроінтеграції. Актуальні проблеми адаптації персоналу в умовах розгортання кризових процесів на підприємствах.

Суть, зміст і види ризиків. Класифікація ризиків. Особливості ризиків в антикризовій діяльності. Ризики притаманні підприємствам в умовах змін. Методи і способи оцінки ризиків.

Інноваційний потенціал підприємства і його роль в антикризовій діяльності. Інновації як механізм підвищення антикризової стійкості. Завдання і зміст інвестиційної політики в антикризовій діяльності. Антикризова інвестиційна політика підприємств. Джерела фінансування інвестиційної діяльності, методи фінансування. Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів в умовах розгортання кризових процесів під впливом адаптаційних процесів післявоєнного стану економіки.

Оцінка ефективності антикризової діяльності. Критерії і показники успішного подолання кризи. Використання системи збалансованих показників при оцінці кризових процесів на підприємстві. Антикризова діяльність в контексті системи контролінгу. Зарубіжна практика антикризової діяльності.

Тема 3. Інноваційне забезпечення функціонування підприємства

Сутність, зміст та класифікація інновацій. Позитивний суспільний ефект та функції інновацій. Поняття «інноваційна діяльність», «інноваційний процес», «інноваційний розвиток». Цілі та критерії інноваційного розвитку. Концепція життєвого циклу інновацій. Особливості та еволюція моделей інноваційного процесу. Стадії та результати інноваційного процесу. Інноваційний проект. Інноваційний продукт. Інноваційна продукція.

Сфери, суб'єкти та об'єкти інноваційної діяльності. Експлеренти, патенти, комутанти і віаленти як специфічні суб'єкти інноваційної діяльності. Венчурне підприємство та його форми. Інноваційне підприємство та його особливості. Становлення та розвиток моделі відкритих інновацій. Науково-технічна кооперація в інноваційних процесах. Організаційні форми науково-технічної кооперації: галузеві міжфірмові дослідницькі інститути, науково-технічні альянси, консорціуми, спільні підприємства.

Міжнародне рейтингування країн світу за рівнем інноваційного розвитку. Інноваційний чинник конкурентоспроможності національних економік. Макроекономічні показники рівня інноваційного розвитку національної економіки. Мікроекономічні показники та методи вимірювання

рівня інноваційного розвитку підприємства. Передумови та фактори інноваційного розвитку (законодавчі, організаційно-управлінські, фінансово-кредитні, техніко-технологічні, соціальні, соціально-психологічні, екологічні, гуманітарні, інформаційні).

Зміст, цілі, принципи та інструменти державної науково-технічної та інноваційної політики. Особливості реалізації інноваційної політики у коротко- та довгостроковому періоді. Технологічні та інноваційні пріоритети розвитку національної економіки як орієнтири інноваційного розвитку суб'єктів господарювання. Регламентація та створення сприятливого інституційно-правового середовища інноваційної діяльності. Шляхи державного регулювання та форми фінансово-кредитної підтримки інноваційного підприємництва. Макроекономічні ризики інноваційної діяльності та засоби їх мінімізації

Інноваційна політика підприємства, її завдання та принципи. Інноваційна стратегія та тактика. Алгоритм, структура та етапи розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства. Формування організаційно-економічного механізму забезпечення інноваційного розвитку. Особливості організаційно-економічного механізму фірм, що реалізують глобальну стратегію інноваційного розвитку. Централізація та децентралізація управлінських рішень щодо інноваційного розвитку підприємства

Джерела виявлення ідей щодо інновацій. Краудсорсинг. Методи генерації інноваційних ідей та їх порівняльна характеристика. Сутність та різновиди експертних методів прийняття інноваційних рішень. Особливості застосування методів «мозкового штурму» та морфологічних карт при генерації інноваційних ідей. Інноваційне лідерство. Критерії оцінки добору інновацій

Взаємозв'язок інновацій та інвестицій. Джерела та механізми фінансування інноваційних проєктів. Формування та оптимізація інвестиційних ресурсів. Переваги та недоліки методів інвестування (самофінансування, кредитування, акціонування, лізинг, селенг, форфейтинг тощо). Місце і роль венчурного капіталу в інноваційному процесі.

Тема 4. Економіка праці

Сутність праці та її соціально-економічне значення. Функції праці. Роль праці в розвитку людини та суспільства. Історична еволюція праці. Інтелектуалізація праці. Характер і види праці. Особливості сучасних видів праці та зайнятості. Якість робочої сили. Поняття, завдання та складові управління працею. Населення як демоекономічна категорія. Показники чисельності та складу населення. Соціально-економічна структура населення та його територіальне розміщення. Відтворення населення. Природний і

механічний рух населення. Сутність, кількісні та якісні характеристики трудового потенціалу. Формування та використання трудового потенціалу суспільства. Розвиток трудового потенціалу України

Сутність соціально-трудових відносин. Історична еволюція та сучасне становище соціально-трудових відносин. Особливості соціально-трудових відносин в Україні. Система соціально-трудових відносин. Види, типи та рівні соціально-трудових відносин. Сторони та суб'єкти соціально-трудових відносин. Наймані працівники та їх представницькі органи. Роботодавці та їх об'єднання. Державні органи.

Зміст соціального партнерства. Історична еволюція та сучасне становище соціального партнерства. Специфічні риси та перспективи розвитку соціального партнерства в Україні. Форми соціального партнерства. Способи та методи узгодження інтересів соціальних партнерів. Нові проблеми та тенденції розвитку соціально-трудових відносин та соціального партнерства.

Сутність та фактори важкості праці. Оцінка важкості праці. Поняття та показники напруженості праці. Визначення рівня напруженості праці. Зміст та ознаки складності праці. Методи визначення складності праці. Сутність та фактори інтенсивності праці. Оцінка інтенсивності праці. Способи підвищення інтенсивності праці. Поняття та складові якості праці. Показники якості праці та зайнятості. Сутність ефективності та продуктивності праці. Показники та методи вимірювання продуктивності праці. Фактори та умови підвищення (та зниження) продуктивності праці. Класифікація факторів продуктивності праці. Резерви підвищення продуктивності праці та їх класифікація.

Сутність, принципи та завдання організації праці. Процес організації праці на підприємстві та його складові. Аналіз організації праці на підприємстві. Заходи з вдосконалення організації праці та їх ефективність. Трудовий процес і його елементи. Зміст і завдання раціоналізації трудових процесів. Сутність нормування праці. Трудові нормативи й мікроелементне нормування. Нормативні матеріали для нормування праці. Норми витрат праці та їх класифікація. Аналіз трудових процесів та його складові. Впровадження оптимального трудового процесу.

Сутність винагороди за працю. Види та форми оплати праці та їх еволюція. Витрати на робочу силу та їх склад. Сутність та функції заробітної плати. Структура заробітної плати. Засади організації заробітної плати на підприємстві. Тарифне нормування зарплати. Основні елементи тарифної системи оплати праці. Проектування основної заробітної плати. Форми та системи оплати праці. Особливості погодинної та відрядної оплати праці. Безтарифна система оплати праці. Індивідуалізована оплата праці.

Організація системи доплат, надбавок та премій. Формування та доведення до співробітників підстав додаткових виплат.

Сутність та головні елементи системи формування доходів населення. Основне протиріччя системи формування доходів. Історична еволюція та сучасний етап розвитку системи формування доходів. Ринкові основи формування заробітної плати. Довгострокові чинники рівня оплати праці та вплив ринкової кон'юнктури. Сутність та причини диференціації оплати праці. Види та показники диференціації заробітної плати. Оптимальний рівень диференціації зарплат. Організаційно-економічний механізм формування та регулювання зарплати: сутність та головні складові. Діяльність профспілок як фактор формування та регулювання заробітної плати. Вплив організацій роботодавців на рівень та структуру зарплат. Роль державних органів у формуванні та регулюванні доходів населення. Сутність та головні складові державного регулювання доходів. Методи та інструменти регулювання оплати праці державою. Головні шляхи підвищення рівня зарплат в Україні. Проблема надмірної диференціації оплати праці в Україні та її розв'язання.

Сутність та завдання планування та аналізу трудових показників. Планування та аналіз забезпеченості підприємства персоналом. Планування та аналіз продуктивності праці. Планування та аналіз використання робочого часу. Планування та аналіз заробітної плати.

Перспективи регулювання праці та соціально-трудових відносин організаціями роботодавців. Тенденції розвитку олігархії. Прихована олігархія. Розвиток регулювання соціально-трудових відносин транснаціональними корпораціями. Тенденції розвитку державного регулювання сфери праці та соціально-трудових відносин. Узгодження суперечливих інтересів в контексті глобальних проблем сучасності. Перспективи міжнародного регулювання праці та соціально-трудових відносин. Два основні сценарії розвитку наднаціональних регуляторних органів та структур.

Тема 5. Адаптивна економіка

Адаптація та адаптивність як економічні категорії. Сутність адаптивної економіки як нової моделі економіки. Принципи та функції адаптивної економіки. Методи досягнення адаптивної економіки. Фактори формування адаптивної економіки.

Економічний розвиток як основа адаптивності економіки Сутність економічного розвитку. Характеристика показників економічного розвитку. Адаптивність економіки відповідно до показників економічного розвитку.

Теорії економічного розвитку. Сучасні теорії економічного розвитку та їх вплив на формування адаптивної економіки.

Регулювання економіки як основа її адаптації. Сутність регулювання економіки. Методи регулювання економіки. Форми регулювання економіки. Інститути регулювання економіки та їх роль у формуванні адаптивної економіки. Процес адаптації економіки під впливом регулювання економіки.

Цифровізація в умовах адаптивної економіки. Основні поняття цифровізації економіки. Адаптація економіки під впливом цифровізації. Цифрові тренди: виклики та можливості для України. Адаптивні сценарії розвитку цифрової економіки України. Проекти цифрової трансформації в Україні. Ризики цифровізації. Оцінка макроефектів від цифровізації для ключових стейкхолдерів.

Адаптація економіки до викликів економічних криз. Сутність та основні поняття економічної кризи. Економічні кризи як фактор формування адаптивної економіки. Вплив фінансової кризи на економіку країни в умовах глобалізації. Адаптація економіки в умовах фінансової кризи. Трансформація економіки під впливом наслідків фінансової кризи.

Адаптація до змін підприємством. Сутність, завдання та принципи адаптації. Цикл адаптації підприємством. Адаптивні системи підприємства та їх принципи. Інструменти та методи адаптації підприємства. Адаптивні моделі змін підприємством.

Економічна безпека підприємства в умовах адаптивної економіки. Процеси адаптації на підприємстві. Причини адаптації підприємства. Адаптація до умов зовнішнього середовища діяльності підприємства. Економічна безпека підприємства. Роль адаптації підприємства (його структурних підрозділів) у забезпеченні економічної безпеки.

Класифікація адаптивних моделей. Основні показники діяльності підприємства в умовах адаптивної економіки. Прогнозування як елемент управління ресурсами підприємства. Застосування адаптивних моделей для прогнозування чистого доходу від реалізації продукції.

Особливості методів середньострокового прогнозування. Нетрадиційний кореляційний аналіз. Умови застосування традиційного кореляційного аналізу. Математичний смисл коефіцієнтів кореляції та детермінації. Модифікований коефіцієнт кореляції. Адаптивний коефіцієнт кореляції. Авторегресійні методи аналізу основної тенденції розвитку в рядах динаміки. Метод аналізу автокореляції. Автокореляційна функція стаціонарного часового ряду. Метод екстраполяції лінійного тренду. Реакція моделі експоненційно зваженого середнього на імпульс. Реакція моделі експоненційно зваженого середнього на лінійну функцію. Реакція моделі експоненційно зваженого середнього на квадратичну функцію. Реакція моделі експоненційно зваженого середнього на синусоїдальне обурення.

Стохастичний процес Тейла – Вейджа. Моделі лінійного фільтру. Визначення лінійного тренду методом найменших квадратів. Лінійна регресія як метод моделювання. Криволінійне вирівнювання як метод моделювання нестационарних процесів. Типи кривих, які можуть бути зведені до лінійного тренду. Загальна схема адаптивного фільтру.

Тема 6. Макроекономіка

Роль макроекономіки в житті суспільства. Підвищення ефективності використання економічних ресурсів як спосіб підвищення рівня задоволення матеріальних потреб. Практична функція макроекономіки. Об'єкт і предмет макроекономіки. Завдання макроекономіки. Економічна система та ефективність її функціонування. Позитивна й нормативна функції макроекономіки. Методологія макроекономіки.

Система національних рахунків як міжнародний стандарт макроекономічного рахівництва. Методологічні принципи системи національних рахунків. Основні категорії системи національних рахунків: інституціональна одиниця, сектори, економічні операції, рахунки. Основні макроекономічні показники. Методи обчислення ВВП. Виробничий метод, розподільний метод, метод кінцевого використання. Макроекономічні показники на чистій основі. Номінальний і реальний ВВП. Базовий і поточний періоди, фактичні (поточні) та порівнянні (постійні) ціни. Індекс цін, індекс споживчих цін, індекс цін ВВП (дефлятор ВВП). Відмінність між індексом споживчих цін і дефлятором ВВП. Дефлювання та інфлювання.

Показники рівня використання робочої сили: рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт участі в робочій силі. Фрикційне, структурне, циклічне, природне безробіття. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість. Обчислення природного рівня безробіття. Механізм ринку праці. Неокласична теорія ринку праці. Кейнсіанська теорія ринку праці. Втрати від безробіття. Витрати, що пов'язані з природним безробіттям. Втрати від циклічного безробіття.

Сукупний попит та його відмінність від ринкового попиту. Крива сукупного попиту. Цінові чинники сукупного попиту: ефект процентної ставки, ефект багатства, ефект чистого експорту. Нецінові чинники сукупного попиту та їх вплив на його криву. Сукупна пропозиція. Довгострокова сукупна пропозиція та її теоретичний інструментарій. Основна модель короткострокової сукупної пропозиції. Нецінові чинники короткострокової сукупної пропозиції: ресурсові ціни, продуктивність ресурсів, субсидії підприємствам і податки на підприємства.

Сутність пропозиції грошей та грошові агрегати. Грошова база та її компоненти: готівка і банківські резерви, обов'язкові й надлишкові резерви.

Грошовий мультиплікатор, коефіцієнт готівки, резервна норма. Мультиплікація грошової бази банківською системою. Грошова пропозиція як функція процентної ставки і крива пропозиції грошей. Попит на гроші. Процентна ставка і альтернативна вартість зберігання грошей. Швидкість обігу грошей. Механізм грошового ринку. Процентна ставка: сутність та види. Реальна процентна ставка та чинники, що впливають на її рівень. Номінальна процентна ставка.

Інфляційний механізм Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів: помірна, галопуюча, гіперінфляція. Інфляція попиту, інфляція витрат та їх графічна інтерпретація. Очікувана і неочікувана інфляція. Причини та наслідки інфляції. Кейнсіанська теорія щодо причини інфляції та її недоліки. Роль грошей в інфляційному механізмі: монетаристський підхід та позиція кейнсіанців. Чинники інфляції попиту. Чинники інфляції витрат. Інфляційні очікування. Основні наслідки високої інфляції. Інфляція і безробіття. Ранній варіант кривої Філіпса. Сучасна крива Філіпса та її відмінність від раннього варіанту.

Споживання домогосподарств Доходи і витрати домогосподарств у моделі економічного кругообігу. Особистий дохід у приватній закритій економіці та його складові. Особистий наявний дохід у приватній закритій економіці. Заощадження та споживання домогосподарств. Теперішня вартість майбутніх грошей і майбутня вартість теперішніх грошей. Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням. Гранична схильність до споживання та заощаджень. Чинники, що впливають на граничну схильність до споживання. Середня схильність до споживання та заощаджень. Індукційоване та автономне споживання. Чинники автономного споживання: багатство, запозичення.

Приватні інвестиції Суть та види інвестицій. Проста інвестиційна функція. Процентна ставка і прибутковість інвестиційних проектів. Графічна інтерпретація простої інвестиційної функції. Зміна автономних інвестицій та її графічна інтерпретація. Чинники автономних інвестицій: технічний прогрес, рівень забезпеченості основним капіталом, податки на підприємців, ділові очікування. Модель простого акселератора. Заощадження та інвестиції. Заощадження як джерело і фінансове обмеження інвестицій. Залежність заощаджень від доходу. Структура заощаджень приватної закритої економіки. Роль фінансової системи в трансформації заощаджень в інвестиції. Фінансові ринки, фінансові посередники.

РЕЙТИНГОВІ ОЦІНКИ

Виконання окремих завдань вступного іспиту

Вид початкової роботи	Максимальна величина рейтингової оцінки (бали)
Виконання завдання № 1	50
Виконання завдання № 2	50
Виконання завдання № 3	50
Виконання завдання № 4	50
Усього	200

Значення рейтингових оцінок в балах за виконання завдань вступного іспиту та їх критерії

Оцінка	Виконання завдання №1, 2, 3, 4
Відмінно	47,5 – 50
Добре	43,75 – 47,25
Задовільно	25,25 – 43,5
Незадовільно	0 - 25

Відповідність рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою

Оцінка в балах		Пояснення	
101 – 200	190 – 200	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)	Вступний іспит складено
	175 – 189	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	
	101 – 174	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків та задовольняє мінімальним критеріям)	
0 – 100		Вступний іспит не складено	

Рекомендована література

1. Будагівська С. Мікроекономіка і макроекономіка. підручн. К.: «Основи», 2007. 576 с.
2. Варіан Х.Й. Макроекономічний аналіз. Навчальний підручник, К.: 2015. 789 с.
3. Кузьмін О. Є., Найчук-Хрущ М. Б., Гук О. В. Венчурний бізнес: управління та особливості розвитку: навч. посіб. Львів.: ЗУКЦ, 2011. 194 с.
4. Вітлінський В.В., Коляда Ю.В., Кравченко Т.В., Трохановський В.І. Адаптивні моделі в економіці: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2013. 98 с.
5. Вовченко О. В. Інновації у промисловості: вплив на економічну безпеку України: монографія. Київ: КРОК, 2021. 134 с.
6. Городецька Л.О. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч. посіб./МОН України, Національний авіаційний університет. Київ: НАУ, 2011. 432 с.
7. Гриньова В.М., Шульга Г.Ю. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч. посіб. К.: Знання, 2010. 310 с.
8. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Підручник. 5-те вид., оновлене. К.: Знання, 2011. 390 с.
9. Гук О. В., Шендерівська Л. П., Мохонько Г. А. Інвестування інноваційної діяльності: початковий посібник для здобувачів ступеня магістра за спеціальністю 073 Менеджмент. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2022. 186 с.
10. Довбня С.Б., Найдовська А.О. Стратегія підприємства. Частина 2: Навч. посібник. Дніпро: НМетАУ, 2021. 92 с.
11. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч.-метод. Посіб./ За заг. ред. проф. Качана Є.П. Тернопіль: ТДЕУ, 2006. 373 с.
12. Економіка праці : навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.
13. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч. посіб. К.: Кондор, 2006. 432 с.
14. Ільч Л.М., Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудова відносина: підручник / Л.М. Ільч, О.В. Акіліна К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. 952 с
15. Інвестиційна пріоритетність галузей економіки : монографія / С.О. Гуткевич та ін. ; за заг. ред. проф. С.О. Гуткевич. Харків : Діса Плюс, 2021. 208 с.
16. Колот А.М. Соціально-трудова відносина: теорія і практика регулювання: Монографія. К: КНЕУ, 2004. 230 с.
17. Косік А.Ф., Гронтовська Г.Е. Мікроекономіка. Навчальний посібник. К: «Центр навчальної літератури», 2008. 348с.
18. Коляда Ю. В. Адаптивна парадигма моделювання економічної динаміки : монографія. К. : КНЕУ, 2011. 297 с.

19. Ланченко Є.О., Тимошенко М.М. Економіка праці і соціально-трудова відносина: Навч. посіб. Житомир: Полісся, 2010. 280 с.
20. Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В., Мельник А.Ф. Макроекономіка та макроекономічна політика: навч. посібн./ за наук. Ред. А.Ф. Мельник. К.: Знання, 2008, 699с.
21. Мочений С.В. Економічна теорія. Навчальний посібник. К: ВЦ «Академія», 2009. 640с.
22. Никифорак В.А., Водянка Л.Д., Кобеля З.І., Никифорак О.Я. Економіка праці та соціально-трудова відносина: Навч. посіб./МОН України, Чернівецький університет ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. 332 с.
23. Піжук О.І. Стратегія підприємства : навч. Посібник. Державна фіскальна служба України, Університет ДФС України. Ірпінь, 2018. 390 с.
24. Проблеми адаптації соціально-економічних систем до екзогенних змін: монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. Х. : ФОП Панов А. М., 2019. 640 с.
25. Редченко К.І. Контроль і аудит на стратегічному рівні управління підприємством : монографія. Л. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2011. 356 с.
26. Рудий М.М. Мікроекономіка. Навчальний посібник. К: «Каравела», 2010. 360с.
27. Савченко В. Ф. Національна економіка: навчальний посібник/ МОН України. Київ: Знання, 2011. 312 с.
28. Соціальна, поведінкова, адаптивна економіка: теорія та практика. Монографія. Кол. авт.: О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська, В.А. Самофатова [та ін.]; за ред. О.І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2016. 172с.
29. Стратегія підприємства: конспект лекцій / укладачі: І. Б. Дегтярьова, М. О. Харченко. Суми : Сумський державний університет, 2016. 80 с.
30. Стратегічний аналіз: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ О. В. Пилипенко; За заг. ред. М. І. Коваля. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 350 с.
31. Червінська Л.П. Економіка праці: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2018. 216 с.
32. Шевчук В. Я., Рогожин П. С. Основи інвестиційної діяльності. Київ: Генеза, 2018. 266 с.
33. Lutskyi M. Development of air transport in industry 4.0: Prospects, prerequisites, challenges. Adaptive Management: Theory and Practice. Series Economics, 2022. 13(26).

Допоміжна література

34. Андрієнко М., Медведенко М. Дослідження складових системи ефективності використання трудового потенціалу. Політ. Сучасні проблеми науки: тези доповідей XXII Міжнародної науково-практичної конференції

здобувачів вищої освіти і молодих учених. Національний авіаційний університет. Київ, 2022. С. 29-30.

35. Ареф'єва О.В. Закономірності інтелектуалізації управління підприємством на основі розвитку бізнес-моделей. *Problems of Economy*. 2019. Вип.4. С. 111-119.

36. Ареф'єва О. В., Ареф'єв С. О., Зиз Д.О. Адаптивне управління капіталізацією інтелектуального потенціалу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2021. 61. С. 58-65.

37. Ареф'єва О.В. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі: Монографія. За редакцією Ареф'євої О.В. К:НАУ, 2018. 260 с.

38. Ареф'єва О.В., Пілецька С.Т., Резніченко Д.С. Стратегічне управління потенціалом інноваційного підприємства. *Інноваційні платформи управління економічними процесами в умовах цифровізації економіки: кол. моногр. За ред. д.е.н., проф. Прохорової В.В. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2020. 293 с.*

39. Ареф'єва О.В., Харчук Т.В. Управління розвитком людського капіталу в системі вищої освіти: монографія. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2008. 264 с.

40. Брюховецька Н.Ю., Булеєв І.П. Ресурси і механізми інвестиційно-інноваційного розвитку промислових підприємств України. *Вісник економічної науки України*. 2019. №1. С. 11 – 25.

41. Васюткіна Н.В., Антонов Т.А. Концептуальний підхід до формування інноваційної активності підприємств з використанням особливостей цифрової економіки. *Економіка та управління*. 2020. № 1. С. 12-16.

42. Вовк О.М. Іванець Д.В. Теоретичні засади управління економічним розвитком підприємств. *Економіка та суспільство*. №41. 2022. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-37>

43. Інтелектуалізація підприємств: концептуальні підходи та механізми стимулювання: монографія / Н. Ю. Брюховецька, І. П. Булеєв та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2022. 424 с.

44. Лелеченко А. П. Еволюція нормативно-правових засад забезпечення сталого розвитку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 15–16. С. 132–137.

45. Пілецька С.Т. Формування конкурентної стратегії аеропорту в умовах невизначеності. *Бізнес Інформ*. 2022. №10. С. 193–198. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-10-193-198>

46. Пілецька С.Т., Ануфрієва М.О. Формування конкурентної стратегії підприємства в умовах економіки знань: теоретичний підхід. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 9/2. С. 37–40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-35>

47. Пілецька С.Т., Копча Ю. Ю., Камишна С. Ю. Контролінг в системі антикризового управління. *Економічний вісник Донбасу. Науковий журнал*.

Київ-Полтава. № 1 (67) 2022. С. 52-58. DOI: 10.12958/1817-3772-2022-1(67)-52-58 URI: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/185589>

48. Пілецька С.Т., Лункіна І.Ю. Стратегічно орієнтований економічний потенціал підприємства. Економіка. Фінанси. Право. № 9/1, 2022 С.17-23. DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2022.9\(1\).4](https://doi.org/10.37634/efp.2022.9(1).4).

49. Пілецька С.Т., Ткаченко Є.В. Інноваційний потенціал підприємства в системі антикризового управління. Облік і фінанси, 2020. № 1 (87) С. 178 – 184. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1\(87\)-178-184](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-1(87)-178-184)

50. Сафонік Н.П., Кандиба С.В. Оцінка фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні. Приазовський економічний вісник. 2021. Випуск 3(26). С. 136-141. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/3_26_ukr/27.pdf

51. Arefieva O, Piletska S, Khaustova V, Poberezhna Z, Zyz D. Monitoring the economic stability of the company's business processes as a prerequisite for sustainable development: investment and security aspects. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. IOP Publishing. 2021. Vol. 628. No. 1. pp. 012042

52. Khanin, S.; Arefieva, O.; Dergaliuk, M.; Popelo, O.; Tulchynska, S. Concepts of the activation of intellectual and innovative determinants for the development intensification of regional economic systems introduction. *Laplage em Revista (International)*, 2021, 7, p. 234-244.

53. Korytko T., Bryl I., Piletska S., Arefiev S., Arefieva O.. Strategy of innovative development of an enterprise on the basis of evaluation of its intellectual capital. *Scientific Bulletin of National Mining University* . 2021, Issue 3, p134-141. 8p.

54. Korytko T., Piletska S, Arefieva O, Pidhora Ye, Pryimakova Yu. Formation of organizational and economic mechanism of motivation of increase of investment activity of the enterprise. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. № 4 (35). 2020. 418-425

55. Kovalchuk A.M., Safonik N.P. Zaliznyuk V. P. Strategic management of adaptation of enterprises innovation activity of to the conditions of the sustainable development. *Economics, management and administration in the coordinates of sustainable development: Scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. pp. 679-692. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-157-2-37>

56. Kuzior A., Arefieva O., Kovalchuk A., Brożek P., Tytykalo V. Strategic Guidelines for the Intellectualization of Human Capital in the Context of Innovative Transformation. *Sustainability*. 2022; 14(19):11937.

57. Kuzior A., Arefieva O., Vovk O., Brożek P. Innovative Development of Circular Systems While Ensuring Economic Security in the Industry. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. 2022, 8(3), 139.

58. Lelechenko A., Iyzefovych V., Doronina I., Yarovoi T., Tomakh V. Formation of a financial security management mechanism based on the introduction of new information technologies. *Universal Journal of Accounting and Finance*. 2021. Vol. 9. № 3. P. 487 – 497.

59. Piletska S., Arefiev S. The mechanism of corporate management of the enterprise financial capacity. Journal of corporate responsibility and leadership. 2020. Vol. 7, issue 4, pp.43–58. URL : <http://jcr.l.umk.pl/journal/archive>

60. Piletska S., Buleev I., Bryukhovetskaya N., Korytko T., Kruk O. Formation of a Regional Development Strategy According to the Level of Investment Activity of Enterprises. Montenegrin Journal of Economics. Economic Laboratory for Transition Research (ELIT). Vol. 15. № 3. 2019, pp. 113-124.

61. Piletska S, Korytko T., Bogutska O. Formation of an organizational and economic mechanism for encouraging investment activity of enterprises. Baltic Journal of Economic Studies, Volume 4 (2018) Number 5. Riga: Publishing House “Baltija Publishing”, 2018. p. 10-17.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.portal.rada.gov.ua>

2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

4. Методичні розробки кафедри (в електронному вигляді). URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/33040>